

lighed, som de nuværende Underdommere have ved at være administrative Embedsmænd og Politimestre til paa mange Maader at lære Befolkningen nærmere at kende og til at komme dybere ind i Forholdene, end de kunde, hvis de kun beklædte Dommersædet, i Virkeligheden frembyder ikke uvæsentlige Fordele.

Det andet Hovedpunkt, hvorved dette Forslag adskiller sig fra Proceskommissionens, er dette, at man har opgivet for en stor Række Tilfælde — man maa vel sige for de fleste Tilfælde — det saakaldte Umiddelbarhedsprincip, den Grundsætning, at Vidnerne altid skulle møde frem — og Parten i det Tilfælde, hvor han afhøres — for den Domstol, som paakender Sagen. At dette Princip medfører store Byrder og Vanskeligheder saavel for Staten som for de enkelte Borgere, er en given Ting. Og det medfører, naar det gennemføres i sin Renhed, Opgivelsen af det, der i den nuværende Procesmaade staar som den bedste og største Betyggelse for retfærdige Afgørelser, nemlig Dommens Paaankning. Naar man skal afhøre Vidnerne for den almindelige dømmende Ret, ville De forstaa, at Paaanke i den Forstand, hvori det nu finder Sted: at det Grundlag, der er givet for Underretten, sendes op til Overretten og bliver Grundlag for Paaanke der, ikke kan finde Sted. Det er altsaa saaledes, at naar man opgiver Umiddelbarhedsprincippet, er det en given Ting, at store Byrder tages fra Befolkningens Skuldre, men der kan være delte Meninger om, hvorvidt der vindes eller tabes mest ved, at man opgiver det. Navnlig kan der være delte Meninger om, hvorvidt man selv om man mener, at Umiddelbarhedsprincippet er det, der skal tilstræbes, bør gaa saa vidt at gøre Bevægelsen fra den nuværende Retspleje over til den fulde Gennemførelse af Umiddelbarhedsprincippet i eet Skridt. Retsplejen er et Omraade, paa hvilket der kan være nogen Grund til at nære Betænelighed ved alt for store Spring. Det bliver væsentlig det samme Materiale af Jurister, der skulle arbejde med den ny Retspleje som med den gamle. Jo større man gør Springet fra den gamle til den ny, desto vanskeligere vil det blive at faa den ny udført paa tilfredsstillende Maade.

Min Opfattelse er altsaa den, at vel maa det erkendes, at ved den større Begrænsning, som Justitsministeren har givet dette Lovforslag i Modsætning til Proceskommissionens, er der tabt noget. Det maa man erkende. Men paa den anden Side er

der ogsaa vundet noget. Og der er ikke blot vundet i Retning af mindre Bekostning og i Retning af mindre Byrder og Ulejlighed for Befolkningen, men ogsaa vundet noget rent sagligt.

Det var den ene Side af Sagen. Den anden Side af Sagen er Spørgsmaalet om, hvorvidt Justitsministeren med godt Haab om Sagens Gennemførelse kunde forelægge Lovforslaget i den Skikkelse, som han har gjort. Den højtærede Justitsminister har allerede oplyst, at Sagens Behandling sidste Gang strandede paa, at det i Fællesudvalget ikke var muligt at opnaa Enighed om Maaden, hvorpaa Nævninger skulde udtages. Jeg har ikke haft Lejlighed til at deltage i Detailbehandlingen af denne Sag eller af Proceskommissionens Udkast her i Tinget, den fandt Sted i Valgperioden 1901—03, da jeg ikke var Medlem af Tinget. Men jeg har haft den Ære at være Medlem af Fællesudvalget de Gange, det har været nedsat, altsaa i den foregaaende Valgperiode, og jeg kan ikke nægte, at Udsigten der til at faa gennemført Forstaaelse om Nævningernes Udtagelse var ringe. Det var ogsaa det, der gav sig Udslag i den Udtalelse, som fremkom fra Fællesudvalgets Side i Aaret 1906, og som alle vare enige om. Det er sikkert nok, at efter at denne Udtalelse var fremkommen fra Fællesudvalget, underskrevet af Medlemmer af alle Partier, kunde Justitsministeren ikke have Grund til paa ny at forelægge det samme Lovforslag for Tingene. Paa den anden Side anser jeg det for givet, at en Justitsminister ikke kunde undlade dog at gøre Skridt til at tilvejebringe Forandringer i Rettens Pleje, da der vitterligt er Omraader, hvor alle ere enige om, at denne trænger til at forandres. Det eneste Spørgsmaal, der kunde være, er dette, om Justitsministeren i det væsentlige skulde gøre det, han her har gjort, eller indskrænke sig til at forelægge mindre Forslag til en delvis Reform. Men de, der ønske den store Reform, kunne tilvisse ikke bebrejde Justitsministeren, at han er gaaet den Vej, han er gaaet, og at han har tænkt sig: Det er dog muligt, naar vi fjerner den ene Aarsag til Misfornøjelsen med den store Retsreform, nemlig de store Byrder, den paa forskellig Maade vil lægge paa Befolkningens Skuldre, og de meget store Spring fra det bestaaende, at det vil vise sig, at den Modsætning, der har været til Stede mellem de to Ting, ikke skulde være uovervindelig.

Det forekommer mig, at det høje